

ESHITISH IDROKINI ZAIF ESHITUVCHI BOLALARDA RIVOJLANTIRISH USULLARI

K. G. Sadirova

Nizomiy nomidagi TDPU Surdopedagogika va maxsus
Pedagogikaning klinik asoslari kafedrası v.b. dotsenti

Annatatsiya

Eshitish bolalar rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Zaif eshituvchi bolalar uchun maxsus metodikalar ishlab chiqish zarur. Ushbu maqolada zaif eshituvchi bolalarda eshitish idrokini rivojlantirishga qaratilgan bir nechta metodlar ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: Zaif eshituvchi bola, eshitish, nuqson, nutq, muloqot, metod, vizual yordam, maxsus akustik materiallar, multimediya, raqamli texnologiya

Eshituv idrokini shakllantirish va rivojlantirish uchun ko‘plab omillar — masalan, til, madaniyat va individual tajribalar — ta’sir ko‘rsatadi. Eshitishdagi muammolar, masalan, eshitish qobiliyatining yo‘qolishi yoki pasayishi, insonning hayot sifatiga sezilarli darajada ta’sir qilishi mumkin.

Eshituv idroki — insonning eshitish tizimi orqali ovozlarni, tovushlarni va boshqa akustik signalni qabul qilish va ularni tushunish qobiliyatidir. Bu idrok odamga atrof-muhitdagi tovushlarni, musiqa, ovozlarni va nutqni eshitish imkonini beradi. Eshituv idroki insonlarda muhim rol o‘ynaydi, chunki u ijtimoiy aloqalar, xavfsizlik va muhitni tushunish uchun zarurdir.

Bolalarda zaif eshitish holatlari turli darajada va sabablarga ko‘ra yuzaga kelishi mumkin. Bularga quyidagilar kiradi:

1. Zaif eshitishning tug‘ma bo‘lishi - bola tug‘ilganda mavjud bo‘lgan nuqsonlar.
2. zaif eshitishning orttirilgan bo‘lishi - turli kasalliklar, shikastlanishlar yoki zararli muhit ta’siri natijasida hosil bo‘lgan nuqsonlar.

Eaif eshituvchi bolalarda eshitish idrokini rivojlantirishning quyidagi metodlari mavjud va eshitish idrokini rivojlantirishda turli metodlar va strategiyalar qo‘llanilishi mumkin:

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th March, 2025

Ovoz orqali o'qitish

Bu metodda bolalarga turli ovozlarni tanitish, ularga e'tibor berish va ovozlarni farqlashga o'rgatish muhimdir. Ovozlarni anglash uchun bolalar bilan muloqot qilinadi va ular bilan imkon qadar ko'p vaqt o'tkaziladi.

Vizual yordamlar

Eshitish nuqsoni bo'lgan bolalar uchun vizual materiallar (rasmlar, kartochkalar) juda muhimdir. Bu yordamlar orqali bolalar eshitish qobiliyatlarini rivojlantirishda qo'shimcha qo'llab-quvvatlash oladilar. Masalan, rasm orqali so'zlarni anglash va eshitishni birlashtirish.

O'yinlar orqali o'qitish

O'yinlar bolalar uchun o'qitishni qiziqarli va samarali qiladi. Ovozlarni takrorlash, so'zlarni aytish yoki tinglash orqali bilim olish osonlashadi. Misol uchun, "Eshitib, top" kabi o'yinlar yordamida bolalar eshitish idrokini rivojlantirishlari mumkin.

Maxsus akustik materiallardan foydalanish

Eshitish qobiliyatini yaxshilash maqsadida maxsus akustik materiallardan (masalan, quloq apparatlari yoki ovozli o'quv qurilmalari) foydalanish juda foydalidir. Bu usullar bolalarga ovozlarni yanada aniqroq eshitishga va anglashga imkon beradi.

Multimediya dan foydalanish

Raqamli texnologiyalar yordamida bolalar bilan vizual va audio materiallar orqali ishlash uchun interaktiv o'quv dasturlaridan foydalanish mumkin. Bu metod bolalarning qiziqishini oshiradi va ularning o'qish jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi.

Musiqiy tadbirlar:

Bolalar musiqa orqali eshitish idrokini rivojlantirishlari mumkin. Turli xil ohanglar va ritmlar yordamida ularga musiqa asboblariidan foydalanishni o'rgatish qiziqarli va samarali bo'ladi.

Ovozli o'yinlar:

Ovozlarni tanlash va ularga javob berish o'yinlari bolalarning eshitish qobiliyatini oshirishda foydalidir. Masalan, bolalar ovozlarni takrorlashlari yoki turli xil ovozlarni ajratishi kerak bo'ladi.

Qiziqarli hikoyalar va og'zaki muloqot:

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th March, 2025

Qiziqarli hikoyalar va og‘zaki muloqot bolalarda eshitish qobiliyatini rivojlantirishi mumkin. Bolalarga hikoyalarni tinglash, so‘raladigan savollarga javob berish va dialoglar o‘rnatish tavsiya etiladi.

Ko‘rgazmali materiallar:

Eshitishga qaratilgan faoliyatlarni ko‘rgazmali materiallar bilan kuchaytirish zarur. Rasm, plakatlar yoki multimediya materiallari bolalarning eshitish qobiliyatini yaxshilashga yordam beradi.

Sensorik o‘yinlar:

Sensorik o‘yinlar bolalar uchun eshitish qobiliyatini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Turli materiallar va fakturalar yordamida bolalarning sezgi organlarini stimulyatsiya qilish foydalidir.

Individual yondashuv:

Har bir bola o‘ziga xosdir, shuning uchun individual yondashuv orqali bolalarning o‘ziga xos ehtiyojlarini hisobga olish muhimdir.

Metodikalarining qo‘llanishi bolalarning ehtiyojlariga, rivojlanish darajasiga va qobiliyatlariga mos ravishda amalga oshirilishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, zaif eshituvchi bolalarni eshituv idrokini rivojlantirishda, metodik yondashuvlar zamonaviy ilm-fan va texnologiyalar bilan birgalikda qo‘llanilishi kerak. Ovoz orqali o‘qitish, vizual yordamlar, o‘yinlar va maxsus akustik materiallardan foydalanish bolalarda eshitish idrokini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega hisoblanadi. Bu metodlar yordamida bolalar o‘zlarining eshitish qobiliyatlarini yaxshilashlari va ijtimoiy hayotga moslashib, muvoffaqiyatlarga erishishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. R.A. Murodov "O'zbekistonda surdopedagogik ta'lim tarbiyasi" O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi 2015 y
2. Б.Ф. Ломов Основы сурдопсихологии. В книге рассматриваются психологические особенности людей с нарушением слуха, что тесно связано с сурдопедагогикой 2017
3. Sadirova K. G. THE IMPORTANCE OF TEACHING FINE ARTS TO CHILDREN WITH HEARING PROBLEMS. – 2023.

International Conference on Modern Science and Scientific Studies

Hosted online from Madrid, Spain

Website: econfseries.com

20th March, 2025

4. Sadirova, Kamola Giyozovna. "THE IMPORTANCE OF TEACHING FINE ARTS TO CHILDREN WITH HEARING PROBLEMS." (2023).
5. Sadirova, K. G. (2023). THE IMPORTANCE OF TEACHING FINE ARTS TO CHILDREN WITH HEARING PROBLEMS.
6. Т. А. Богданович Сурдопедагогика. Учебное пособие, охватывающее основные аспекты теории и практики обучения детей с нарушениями слуха. 2018
7. Giyozovna S. K. ESHITISHDA NUQSONI BO ‘LGAN BOLALAR TASVIRIY FAOLIYATI JARAYONIDA KASBGA YO ‘NALTIRISH //International Educators Conference. – 2025. – С. 153-155.
8. Giyozovna, Sadirova Kamola. "ESHITISHDA NUQSONI BO ‘LGAN BOLALAR TASVIRIY FAOLIYATI JARAYONIDA KASBGA YO ‘NALTIRISH." International Educators Conference. 2025.
9. Giyozovna, S. K. (2025, March). ESHITISHDA NUQSONI BO ‘LGAN BOLALAR TASVIRIY FAOLIYATI JARAYONIDA KASBGA YO ‘NALTIRISH. In International Educators Conference (pp. 153-155).